O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS
TA’LIM VAZIRLIGI

TOSHKENT MOLIYA INSTITUTI

O’quv-uslubiy boshqarma
tomonidan ro’yxatga olindi
№ 201400010
2014 yil 20 iyun

Institut kengashining
№1 sonli qarori bilan
TASDIQLANGAN
(2014 yil 23 avgust)

IQTISODIY TAHLIL VA AUDIT

fanining

ISHCHI O‘QUV DASTURI

Oliy ta`limning

Bilim sohalari:	200 000 – Ijtimoiy soha, iqtisod va huquq.
Ta`lim sohalari:	230 000 – Iqtisod.
Ta`lim yo’nalishlari:	5230200-Menejment (tarmoqlar va sohalar bo’yicha).

Toshkent – 2014

Fanning ishchi o'quv dasturi o'quv va ishchi o'quv reja hamda o'quv dasturiga muvofiq ishlab chiqilgan.

Tuzuvchilar:	B.Xakimov	– TMI, "Moliyaviy tahlil" kafedrasi mudiri, i.f.n., prof.
	I.Choriyev	– TMI, "Moliyaviy tahlil" kafedrasi katta o'qituvchisi
	M.Amirdinova	- TMI, "Moliyaviy tahlil" kafedrasi katta o'qituvchisi
Taqrizchilar:	A.Ibroximov	– TMI, "Moliyaviy tahlil" kafedrasi professori, i.f.n.
	M.Raximov	–TMI, "Moliyaviy tahlil" kafedrasi dotsenti, i.f.n.

Fanning ishchi o'quv dasturi kafedraning 2014 yil 20 maydagi 20-sonli yig'ilishi muhokamasidan o'tkazilgan va fakultet Kengashida ko'rib chiqish uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri **B.Xakimov**

Fanning ishchi o'quv dasturi Hisob va audit fakulteti Kengashida muhokamadan o'tkazilgan va tavsiya etilgan (2014 yil 12 iyundagi 11-sonli qarori).

Fakultet dekani **J.Kudaybergenov**

Kelishildi:
O'quv ishlari bo'yicha prorektor **A.Karimov**

KIRISH

1.1. Fanning maqsadi va vazifalari

“Iqtisodiy tahlil va audit” fanining asosiy maqsadi – iqtisodiy qarorlarini qabul qilish uchun xo’jalik sub`ektlarining moddiy, moliyaviy va mehnat resurslaridan foydalanish holatini, ishlab chiqarish faoliyati samaradorligini, moliyaviy holatini hamda ularning o’zgarishlarini, o’zgarishlarga ta`sir qilgan omillarni aniqlash, hisob-kitob qilish, baholash yo’llarini hamda auditning mohiyati, mazmuni, tashkiliy-huquqiy asoslari, o’tkazish tartibi, audit hisoboti va xulosasini tuzishni o’rgatishdan iborat.

Fanning vazifasi – talabalarda xo’jalik sub`ektlarining moddiy, moliyaviy va mehnat resurslaridan foydalanish holatiga, ishlab chiqarish faoliyati samaradorligiga, iqtisodiy holatiga ob`ektiv baho berish, bu borada yo’l qo’yilgan kamchiliklarni bartaraf etish va foydalanilmagan imkoniyatlarni ko’rsatib berish, audit o’tkazish tartibini hamda auditorlik hisoboti va xulosasini tuzishni hamda ularni amaliyotga tadbiq etish bo’yicha ko’nikma va malakani shakllantirishdan iborat.

Har bir mavzu yakunida ta`lim texnologiyalari keltirilgan va ularni qo’llash yuzasidan aniq tavsiyalar mazkur fandan ishlab chiqilgan o’quv-uslubiy majmua(O’UM)da bayon etilgan.

1.2. Fanni o’zlashtirgan talabaning malakaviy darajasi:

“Iqtisodiy tahlil va audit” o’quv fanini o’zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida talaba:

- Iqtisodiyot sub’ektlarini to’g’ri boshqarishda tahlilning rolini, iqtisodiy tahlilning asosiy tamoyillari (prinsiplari)ni, iqtisodiy tahlilning asosiy vazifalarini, fanlar tarkibida iqtisodiy tahlilning o’rnini, iqtisodiy tahlil qilishning usullarini, xo’jalik yurituvchi sub’ektlar faoliyatida iqtisodiy tahlil ishlarini tashkil qilishni, iqtisodiy tahlilda foydalaniladigan axborot manbalarini bilishi kerak;
- Tahlil jarayonida kerak bo’ladigan manbalar hajmini aniqlash, to’plash, ularni to’g’riligini tekshirish, qayta ishlash va tahlilga moslashtirish, tahlil natijalarini umumlashtirish va rasmiylashtirish, tahlil natijasiga xulosa va yakun yasash, auditorlik tekshiruvlarini rejalashtirish, auditorlik tanlovi, auditorlik dalillarini to’plash, auditorlik xulosa va hisobotlarini tayyorlash ko’nikmalariga ega bo’lishi kerak;
- Talaba ishlab chiqarishni iqtisodiy samaradorlik ko’rsatkichlari o’zgarishiga ta’sir qilivchi omillarni tahlil qilish va yakuniga baho berish, korxonaning moliyaviy holatini ifodalovchi ko’rsatkichlarni aniqlash; ko’rsatkichlarni o’zgarishiga ta’sir qiluvchi omillarni tahlil qilish va foydalanilmagan rezervlarni aniqlashda qo’llaniladigan usullarni bilish; korxona faoliyatida ro’y bergan iqtisodiy vaziyatni baholash malakalariga ega bo’lishi kerak.

1.3. Fanning o'quv rejasidagi fanlar bilan bog'liqligi

«Iqtisodiy tahlil va audit» fani asosiy ixtisoslik fani hisoblanib, tegishli ta`lim yo'nalishlarida 5 semestra o'qitiladi. "Iqtisodiy tahlil va audit" fanini o'zlashtirishda talabalar matematik va tabiiy (oliy matematika, ehtimollar nazariyasi va matematik statistika, matematik programmalashtirish), umumkasbiy (menejment va marketing asoslari, iqtisodiy geografiya, iqtisodiyot nazariyasi, moliyaviy va boshqaruv hisobi) fanlaridan etarli bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishlik talab etiladi.

1.4. Fanni o'qitishda qo'llaniladigan yangi pedagogik texnologiyalar va ularning mazmun-mohiyati

«Iqtisodiy tahlil va audit» fanining ***ma`ruza mashg'ulotlarida*** ma`lumotlarni ko'rgazmali taqdim etish usullari va vositalari:

Paradokslar usuli:

bu avvaldan bilganlari bilan yangi bilimlar o'rtasidagi ko'prikdir. Shu tarzda yangi bilimning avvaldan ma'lum bilim bilan o'zaro bog'lanishi va bu jarayonni his qilishga tinglovchini majbur qilinishi uni xotirada mustahkamlanib qolishiga yordam beradi.

insert jadvali:

- mustaqil o'qish, ma`ruza tinglash jarayonida olinadigan ma`lumotlarni yaxlit bir tizimga keltirishga imkoniyat yaratadi.
- oldindan olingan ma`lumotni yangisi bilan o'zaro bog'lash qobiliyatini shakllantirishga imkon beradi.

Klaster (Klaster - tutam, bog'lash):

Ma`lumot xaritasini tuzish va vositasi-barcha fikr konstitutsiyasini fokuslash va aniqlash uchun asosiy omil atrofida g'oyalarni yig'ish.

"Charxpalak" texnologiyasi:

Ushbu texnologiya talabalarni o'tilgan mavzularni yod olishga, mantiqan fikrlab, berilgan savollarga mustaqil ravishda to'g'ri javob berishga va o'z-o'zini baholashga o'rgatishga hamda qisqa vaqt ichida o'qituvchi tomonidan barcha talabalarning egallagan bilimlarini bag'olashga qaratilgan.

Toifali jadval:

Toifa - mavjud holat va munosabatlarni aks ettiradigan belgi (umumiy).

- ajratilgan belgilarga ko'ra olingan ma`lumotlarni birlashtirishni ta`minlaydi;
- tizimli mushohada qilish, ma`lumotlarni tarkiblashtirish va tizimlashtirish ko'nikmasini rivojlantiradi.

Kontseptual jadval:

O'rganilayotgan xodisa tushuncha, qarash, mavzu va shu kabilarni ikki va undan ortiq jihat bo'yicha taqqoslash imkonini beradi. Tizimli mushohada qilish, ma`lumotlarni tarkiblashtirish va tizimlashtirish ko'nikmasini rivojlantiradi.

BLOT-tahlil jadvali:

Korxona resurslari holatini tahlil qilish va baholash vositasi. Bu kabi tahlilni tashkilot bo'yicha umumiy tarzda yoki alohida muammo yoki loyixa bo'yicha ham

amalga oshirish mumkin. Tizimli mushohada kilish, taqqoslash, solishtirish, tahlil va sintezni amalga oshirish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Loyihalash metodi:

Kelajakda amalga oshiriladigan ishlarni rejalashtirish bo'lib, loyiha, ma`lum bir hisob-kitob, chizma va boshqalarga asoslangan holda tavsiflash, bayon qilish shaklida mujassamlashgan g'oya, fikr.

Muammo texnologiyasi:

Talabalarga fanning mavzusidan kelib chiqqan turli muammoli masala yoki vaziyatlarning yechimini to'g'ri topishlariga o'rgatish, ularda muammoning mohiyatini aniqlash bo'yicha malakalarni shakllantirish, muammoni yechishning ba`zi usullari bilan tanishtirish va muammoni yechishda mos uslublarni to'g'ri tanlashga o'rgatish, muammoni kelib chiqish sabablarini va muammoni yechishdagi xatti-harakatlarni to'g'ri aniqlashga o'rgatish.

«Iqtisodiy tahlil va audit» fanining **amaliyot mashg'ulotlarida** muammoni jamoali tarzda hal etishning usullari va vositalari:

"Bumerang"texnoloiyasi:

ushbu texnologiya talabalarni dars jarayonida, darsdan tashqarida turli adabiyotlar, matnlar blan ishlash, o'rganilgan materiallarni yodida saqlab qolish, so'zlab berish, fikrini erkin holda bayon eta olish, qisqa vaqt ichida ko'p ma'lotga ega bo'lish hamda dars mobaynida o'qituvchi tomonidan barcha talabalarni baholay olishga qaratilgan. Texnologiyaning maqsadi - o'quv jarayoni mobaynida tarqatilgan materiallarni talabalar tomonidan yakka va guruh holatida o'zlashtirib olishlari hamda suhbat-munozara va turli savollar orqali tarqatma materiallardagi matnlar qay darajada o'zlashtirilganligini nazorat qilish va baholash, o'quv jarayoni mobaynida har bir talaba tomonidan o'z ballarini egallashga imkon yaratish.

Aqliy hujum:

Bu uslubda qo'yilgan savol, muammo, masalani butun guruh bilan birgalikda muhokama qilinadi. U talabalarni o'quv jarayonida mashg'ulotlarda faol qatnashishlarini topish va bayon qilish chog'ida boshqalarni ham fikrini jalb qilish, o'z fikrlarini aytishga yo'naltiruvchi metoddir.

Bahs:

O'z fikrini ifoda etishni xohlovchilar orasida biron bir munozarali masalani muhokama qilish, haqiqatni aniqlash va to'g'ri qarorni qabul qilish.

Pinbord texnikasi:

Muammoni hal etish bo'yicha g'oyalarni tizimlashtirish va guruhlashtirish va yagona nuqtai nazarni ishlab chiqish imkonini beradi.

Del fi texnikasi:

Muammoni hal etishning jamoali baholash va tanlash imkonini beradi.

***6-6** texnikasi:*

Qo'yilgan muammoni hal etish bo'yicha jamoa tomonidan ifodalangan variantlardan eng yaxshisi baholanadi va tanlanadi, keyin quyidagi harakatlar algoritmiga muvofiq ma`lum belgilar bo'yicha guruhlanadi.

Keys stadi.:

Talabalarni qaror qabul qilishga o'rgatishda muammoli vaziyat hosil qilib, uni yechishni o'rganish metodi.

Shuningdek «Iqtisodiy tahlil va audit» fanining amaliyot mashg'ulotlarida kompyuter dasturlaridan (Finanalitik, Audit-Ekspert,1S: Prof. Buxgalteriya, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, Web Trust, SYS Trust), slaydlardan, multimedia ta`lim vositalaridan, INTERNET sahifalari va tizimlaridan foydalanish tavsiya etiladi.

Talabalarga ushbu fanni o'zlashtirishda mavjud o'quv adabiyotlaridan, elektron darslik, testlar majmuasi va boshqa manbalardan foydalanish tavsiya etiladi.

5230200-Menejment (tarmoqlar va sohalar bo'yicha) bakalavriat ta'lim yo'nalishlarida "Iqtisodiy tahlil va audit" fanidan o'tiladigan mavzular va ular bo'yicha mashg'ulot turlariga ajratilgan soatlar hajmining taqsimoti

T/r	Fan mavzularining nomi	Jami soat-lar	Shu jumladan		
			Ma'ruza	Amaliy mashg'ulot	Mustaqil ta'lim
A	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**
	Bahorgi semestr				
1.	Iqtisodiy tahlilning rivojlanish tarixi va fan sifatida shakllanishi	8	2	2	4
2.	Iqtisodiy tahlilning predmeti, vazifalari va mazmuni	8	2	2	4
3.	Iqtisodiy tahlilning metodi va unda qo'llaniladigan an'anaviy usullar	20	6	6	8
4.	Iqtisodiy tahlilning turlari, axborot manbalari va iqtisodiy tahlil ishlarini tashkil etish	16	4	4	8
5.	Korxonalarning ishlab chiqarish faoliyatini ifodalovchi ko'rsatkichlarni tahlil qilish usullari	20	6	6	8
6.	Korxonalar moliyaviy faoliyatini tahlil qilish usullari	20	6	6	8
	II blok. Audit asoslari				
7.	Auditning mohiyati, uning maqsadi va vazifalari	8	2	2	4
8.	O'zbekiston Respublikasida auditorlik faoliyatining huquqiy asoslari	9	2	2	5
9.	Auditorlik tekshiruvining turlari va shakllari	8	2	2	4
10.	Auditorlik tekshirishni rejalashtirish	12	4	4	4
11.	Auditorlik tekshiruvining yakuniy bosqichi	8	2	2	4
	1-oraliq nazorat				
	2-oraliq nazorat				
	Yakuniy nazorat				
	Jami	**137**	**38**	**38**	**61**
	Hammasi	**137**	**38**	**38**	**61**

2. O'QUV MATERIALLARI MAZMUNI

2.1. MA`RUZA MASHG'ULOTLARI

2. Ma'ruza darslarining taqsimlanishi

1-mavzu. Iqtisodiy tahlilning rivojlanish tarixi va fan sifatida shakllanishi

Iqtisodiy tahlilni fan sifatida shakllanishi va rivojlanish bosqichlari. Iqtisodiy tahlilning ishlab chiqarishni jadallashtirish hamda xo'jalik hisobini mustahkamlash, iqtisodiy tejamkorlikni amalga oshirishda hamda korxonala, konsernlar, birlashmalar va vazirliklarni ish sifatini yaxshilashdagi ahamiyati. Iqtisodiy tahlil qilish – dialektikaning muhim xususiyatidir. Hodisa va jarayonlarni har tomonlama o'zaro bog'liq ravishda o'rganish va ularga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash tahlilning asosiy belgisidir. Tahlil (analiz) va umumiylik (sintez) iqtisodiy hodisa va jarayonlarni batafsil o'rganishning asosiy yo'li ekanligi. Iqtisodiy tahlilning asosiy tamoyillari: haqqoniylik va to'g'rilik – tahlilning turli iqtisodiy hodisa va jarayonlarni o'rganishdagi asosiy maqsadidir. Ilmiy yondoshish, kompleks va sistemali o'rganishlik, iqtisodiy tahlilning asosiy tamoyillari ekanligi.

Qo'llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A1, A4, A6, A9, A11, A15, A16, Q19, Q27]

2-mavzu. Iqtisodiy tahlilning predmeti, vazifalari va mazmuni

Korxonalar faoliyatini atroflicha va keng o'rganish iqtisodiy tahlilning asosiy mohiyatidir. Hodisa va jarayonlarni o'rganishdan maqsad, natijaviy ko'rsatkichlarni o'zgarishiga ta'sir etuvchi omillarni, sabab-oqibatlarini va ularning ta'sirini aniqlash.

Asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlarni shakllanishiga ta'sir etuvchi asosiy va qo'shimcha omillarni o'rganish va aniqlash. Korxonalar xo'jalik faoliyatini ko'rsatkichlari: texnika, texnologiya, ishlib chiqarishni tashkil etish, mehnatni tashkil etish, iqtisodiy ishlab chiqarish munosabatlari, ishlab chiqarish jarayonlarini ijtimoiy-madaniy shart-sharoitlari, tabiiy sharoitlari, atrof-muhitni muhofaza qilish va hokazolar. Iqtisodiy tahlil predmeti. Korxonalar, birlashmalar, konsernlar va vazirliklar xo'jalik faoliyatini tahlil qilish vazifalari. Mahsulot ishlab chiqarish va ularni xaridorlarga etkazib berish shartnomasini bajarishga korxonalarning imkoniyati etarliligi, mehnat resurslari, moddiy resurslar va asosiy ishlab chiqarish fondlaridan samarali foydalanganligini o'rganish, bozor iqtisodiyoti raqobatlariga chidamli moliyaviy barqarorligiga baho berish iqtisodiy tahlilning muhim vazifasidir.

Iqtisodiy tahlilning yo'l qo'yilgan kamchiliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish, korxonaning kelgusida yanada samarali ishlashi uchun takliflar berish vazifalariga tushuncha. Iqtisodiy tahlil nazariyasi fanining iqtisodiy fanlar majmuasida tutgan o'rni. Uning iqtisodiy nazariya, tarmoq iqtisodiyoti, moliya va kredit, buxgalteriya hisobi, statistika, ishlab chiqarishni va boshqarishni tashkil etish, matematuka, kibernetika, sosiologiya, huquq, texnologiya, audit, hisoblash texnikasi va boshqa fanlar bilan o'zaro uzviy bog'liqligi. Rivojlangan davlatlardagi iqtisodiy tahlil tajribalaridan foydalanishning hozirgi bozor iqtisodiyoti sharoitidagi zarurligi.

Qo’llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A1, A4, A9, A11, Q19, Q27, Q28, Q31, Q32]

3-mavzu. Iqtisodiy tahlilning metodi va unda qo’llaniladigan an’anaviy usullar

Iqtisodiy tahlil metodi ta’rifi va uning xususiyatlariga atroflicha sistemali yondoshish, iqtisodiy, social va ekologik muammolarni birgalikda qo’shib o’rganishlik tahlil metodining asosiy tamoyillari. Dialektik yondashish, iqtisodiy ko’rsatkichlar tizimidan foydalanib, ta’sir etuvchi omillarni aniqlash va har birini ta’sir doirasini ko’rsatish – iqtisodiy tahlil uslubiyatini muhim xususiyatidir. Iqtisodiy tahlilning maxsus usullari va ularni tavsiflash. Taqqoslash usuli va uning qo’llanishi. Taqqoslama (ichki xo’jalik, xo’jaliklararo) tahlil korxonalardagi mavjud ishlab chiqarish rezervlarini aniqlash usuli. Xo’jalik omillarini turli xususiyatlariga qarab guruhlash usuli. Rezervlarni tavsiflash, ichki xo’jalik rezervlarini aniqlashda “tor joy” va etakchi bo’g’inlarini aniqlash. O’rtacha va nisbiy korsatkichlarni aniqlash usuli va ularning mohiyati. Ko’rsatkichlarni guruhlash va uning ahamiyati. Balansli bog’lanish usulini tahlilda qo’llanishi. Zanjirli almashtirish usuli va uni mohiyati. Korxonalarning xo’jalik faoliyatini tahlil qilishda dinamik qatorlarni qo’llash usuli. Bartaraf etish usulini iqtisodiy tahlilda qo’llash tartibi. Ko’rsatkichlarni o’rganishda belgilarga ajratish va tartiblashtitish usullarini qo’llashning xususiyatlarini.

Qo’llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[Q19, Q20, Q27, Q28, Q31, Q33, Q35]

4-mavzu. Iqtisodiy tahlilning turlari, axborot manbalari va iqtisodiy tahlil ishlarini tashkil etish

Bozor iqtisodiyoti sharoitida iqtisodiy tahlilni boshqaruv tahlili va moliyaviy tahlilga ajratishning zarurligi. Boshqaruv tahlili korxonalarning boshqarishning muhim vositasi ekanligi. Tijorat siri va boshqaruv tahlili. Boshqaruv tahlilining mazmuni, vazifalari va manbalari. Moliyaviy tahlil va uning korxonalar faoliyatiga baho berishdagi ahamiyati, mazmuni, tashkil qilinishi, vazifalari va manbalari. Xo’jalik faoliyatining joriy tahlili. Joriy tahlilning mazmuni, vazifalari va axborot manbalari. Korxonalar va birlashmalarning xo’jalik faoliyatini ifodalovchi asosiy ko’rsatkichlarni joriy tahlil qilishning usullari. Tezkor (operativ) tahlil. Tezkor tahlilning ahamiyati, mazmuni, vazifalari va axborot manbalari. Asosiy texnik-iqtisodiy ko’rsatkichlarni tezkor tahlil qilishning usullari. Istiqbolli tahlil. Istiqbolli tahlilning ahamiyati, mazmuni, vazifalari va axborot manbalari. Istiqbolli rejalarini tuzish chog’ida istiqbolli tahlilni tashkil qilish xususiyatlari va usullari. Xo’jaliklararo qiyosiy tahlil. Qiyosiy tahlilning ahamiyati, mazmuni, vazifalari va axborot manbalari. Xo’jaliklararo qiyosiy tahlilning turlari. Korxonalar, birlashmalar ko’rsatkichlarini taqqoslashning asosiy shartlari. Qiyosiy tahlilning o’ziga xos xususiyatlari. Texnik-iqtisodiy, ijtimoiy–iqtisodiy va ekologik-iqtisodiy tahlil turlariga tushuncha. Texnik-iqtisodiy va ekologik-iqtisodiy tahlilning o’ziga xos xususiyatlari va ularning kompleks iqtisodiy tahlil tizimida tutgan o’rni. Funksional qiymat tahlili. Funksional qiymat tahlilning ahamiyati, mazmuni, vazifalari va

axborot manbalari. Funksional qiymat tahlilning tamoyillari, o’ziga xos xususiyatlari va qo’llanishdagi asosiy shartlari. Funksional qiymat tahlilning tashkil etilishi. Funksional qiymat tahlilning korxonalarni loyihalashtirish, mahsulot ishlab chiqarish va qayta uskunalash bosqichlarida o’tkazish xususiyatlari.

Iqtisodiy tahlil uchun kerakli ma’lumotlar tizimi. Iqtisodiy ma’lumotlarning turlari va ularni tashkil qilish tamoyillari: haqqoniylik, umumiy bog’liqlik, tezkorlik, tejamkorlik va keraklilik. Hisob, hisobot va boshqa ma’lumotlar tizimini qo’yilgan talabga javob berishi. Iqtisodiy tahlilda ma’lumotlar manbaini hisob va hisobdan tashqari ma’lumotlarga bo’linishi. Hisob, hisobot va reja ma’lumotlarini yig’ish va bir tizimga qo’yish. Tahliliy jadvallar tuzish tartiblari. Korxonalarda iqtisodiy tahlilni tashkil etish: moliyaviy tahlil va boshqaruv tahlili. Korxonaning moliyaviy natijalari va holati to’g’risida axborotdan foydalanuvchilarning turli toifalari: menejerlar, kreditorlar, investorlar, mahsulot etkazib beruvchilar va boshqalarning ko’zlagan asosiy maqsadi. Boshqaruv tahlilini o’tkazuvchilar: korxona rahbariyati, hisobchilar, iqtisodchilar, muhandislar, mutaxassislar va boshqalarning bajaradigan funksiyalari. Korxonalarda iqtisodiy tahlil ishlarini tashkil qilishni rejalashtirish: ko’zlangan maqsadi va vazifalari, mazmuni, bosqichlari bo’yicha uyushtirish. Funksiyasiga qarab (korxonalar, birlashmalar, moliya, soliq, statistika, auditorlik firmalari va boshqalar), maqsadga qarab (to’liq va tematik), tahlil qilanayotgan bo’g’inlarga qarab (korxona, sex, brigada, bo’g’in, ish uchastkalari va boshqalar), o’tkazish vaqtiga qarab (oldindan,joriy, navbatdagi va boshqalar).

Iqtisodiy tahlilni tashkil qilish bosqichlari. Korxona xo’jalik farliyatini tahlil qilishda korxonaning texnikaviy va iqtisodiy xizmat ko’rsatish bo’limlari bo’yicha vazifalarini o’zaro taqsimlanishi. Tahlil uchun zarur ma’lumotlar to’plash; kerakli ma’lumotlarni hajmini aniqlash, to’plash, ularni to’g’ri va to’liqligini tekshirish, qayta ishlash, tahlilga moslashtirish. Ma’lumotlarni tahlil qilish. Ta’sir qiluvchi omillarni aniqlash. Iqtisodiy tahlilning natijalarini rasmiylashtirish. Tahlil natijasiga xulosa va yakun tuzish, aniqlangan rezervlardan foydalanish bo’yicha takliflar keltirish.Iqtisodiy tahlil natijalari bo’yicha qaror qabul qilinishi va uning bajarilishini nazorat qilish.

Qo’llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A9, A15, A16, Q17, Q19, Q21, Q27, Q32, Q35]

5-mavzu. Korxonalarning ishlab chiqarish faoliyatini ifodalovchi ko’rsatkichlarni tahlil qilish usullari

Mahsulotni (ish, xizmat) ishlab chiqarish va uni sotishni ifodalovchi asosiy ko’rsatkichlarni tahlil qilish usullarining asoslari. Korxonalarning xo’jalik faoliyatini ifodalovchi miqdoriy ko’rsatkichlar: yalpi, tovar, sotilgan va sof mahsulot to’g’risida tushuncha hamda ularning mohiyati. Ishlab chiqarilgan mahsulot sifati, raqobatbardoshligi, assortimenti (xilma-xilligi) va mahsulotni bir maromda ishlab chiqarish ko’rsatkichlarining mohiyati hamda ularni sotish hajmiga ta’siri. Mahsulot ishlab chiqarish dasturining bajarilishiga ta’sir qiluvchi: mehnat, mehnat vositalari va mehnat buyumlari omillarini turkumlash tamoyillari. Mehnat omillaridan samarali foydalanish ko’rsatkichlari. Mehnat unumdorligi haqida tushuncha va uning

mohiyati. Mehnat unumdorligi ko'rsatkichlarini aniqlash tartibi. Asosiy ishlab chiqarish fondlaridan samarali foydalanishni ifodalovchi ko'rsatkichlar: fond samarasi, fond sig'imi, asbob-uskunalardan foydalanish koeffisienti to'g'risida tushuncha va ularning mohiyati. Mehnat buyumlari omillaridan samarali foydalanish ko'rsatkichlari (material samarasi, material sig'imi) haqida tushuncha va ularning mohiyati. Mahsulot tannarxi haqida tushuncha va uni pasaytirishni ahamiyati. Ishlab chiqarish samaradorligini oshirish imkoniyatlarini aniqlash kompleks iqtisodiy tahlil tizimini asosiy shartidir. Ishlab chiqarish samarodorligini oshirish rezervlarini turkumlarga ajratish.

Qo'llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A9, A15, A16, Q17, Q19, Q21, Q27, Q32, Q35]

6-mavzu. Korxonalar moliyaviy faoliyatini tahlil qilish usullari

Korxonalar moliyaviy holatini baholashda moliyaviy koeffisentlar tizimining ahamiyati. Moliyaviy barqarorlikni ifodalovchi asosiy ko'rsatkichlarni hisob-kitob qilish uslubiyati. Koeffisientlar: mustaqillik, moliyaviy barqarorlik va moliyaviy qaramlik. Moliyaviy barqarorlikni ifodalovchi qo'shimcha koeffisientlar. Balans va aktivlar likvidligi to'g'risida tushuncha. Balans likvidligini tahlil qilishning ahamiyati. Likvidlilik darajasi bo'yicha balans aktivini guruhlashtirish. To'lanish muddati darajasi bo'yicha balans passivi moddalarini guruhlashtirish. Korxona to'lov qobiliyatiga umumiy baho berish. To'lovga qobillikni asosiy ko'rsatkichlarini tahlil qilish usullari. Balansning ishchanlik faolligini ifodalovchi ko'rsatkichlar tizimi va ularni tahlili. Debitorlik va kreditorlik karzlari xolatining tahlili. Muddatli o'tgan va muddati etib kelingan debitorlik va kreditorlik qarzlari holatining tahlili. Korxona aylanma mablag'larni aylanishning tahlili. Aylanma mablag'larni aylanish kunini o'zgarishiga ta'sir etuvchi omillar tahlili.

Iqtisodiyotni modernizasiyalash sharoitida moliyaviy natijalar (foyda yoki zarar) korxonalarning ish faoliyatidagi eng asosiy ko'rsatkichdir. Moliyaviy natijalar tahlilning asosiy vazifalari.

Mahsulot sotishdan olingan yalpi foyda va uning o'zgarishiga ta'sir etuvchi omillar tahlili. Mahsulotlarni sotishdan olingan sof tushum. Mahsulotlarni ishlab chikarish tannarxi. Korxonalar asosiy faoliyatidan olingan foyda va uning o'zgarishiga ta'sir etuvchi omillar tahlili. Davr xarajatlari. Asosiy faoliyatning boshka jarayonlaridan olingan daromad va xarajatlar. Korxonalar umumxo'jalik faoliyatidan olingan foyda va uning o'zgarishiga ta'sir etuvchi omillar tahlili. Moliyaviy faoliyatdan daromadlar va xarajatlar. Soliq to'lagunga qadar foyda va uning o'zgarishiga ta'sir etuvchi omillar tahlili. Umumxo'jalik faoliyatidan foyda (zarar). Favqulodda foyda (zarar). Sof foyda va uning o'zgarishiga ta'sir etuvchi omillar tahlili. To'langan soliqlar va boshqa soliq to'lovlari. Sof foyda hajmini oshirish bo'yicha ichki xo'jalik imkoniyatlarini aniqlash. Rentabellik ko'rsatkichi korxonalar xujalik yuritishning samaradorligini xarakterlovchi ko'rsatkichdir. Rentabellik ko'rsatkichlari tizimi, xo'jalik sub'ektlarini faoliyatini baholashda ularni xilma-xilligi va hisoblash usullari. Rentabellikni ifodalovchi ko'rsatkichlarni o'zgarishiga ta'sir qiluvchi omillarni tahlil qilish usullari. Balansning jami aktivlarining rentabelligi va

uning o’zgarishiga ta’sir etuvchi omillar tahlili. Korxona xususiy kapitalining rentabelligi va uning o’zgarishiga ta’sir etuvchi omillar tahlili. Sotish bo’yicha rentabellik.

Qo’llaniladigan ta`lim texnologiyalari: *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A1, A4, A9, A15, A16, Q19, Q20, Q29, Q35]

7-mavzu. Auditning mohiyati, uning maqsadi va vazifalari

Auditning paydo bo’lishi va rivojlanishi. Audit va auditorlik faoliyatining mohiyati. O’zbekiston Respublikasining moliyaviy nazorat tizimida auditning tutgan o’rni. Audit maqsadi va vazifalari. Auditorlik faoliyatining rivojlanish bosqichlari. Tasdiqlovchi audit. Maqsadli sistemali audit. Tavakkalchilikka asoslangan audit. Audit va buxgalteriya hisobi o’rtasidagi farqlar. Audit va taftish, ularning o’xshashlik va farqli tomonlari.

Qo’llaniladigan ta`lim texnologiyalari: *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A1, A3, A7, A8, A10, Q22, Q24, Q25, Q35]

8-mavzu: O’zbekiston Respublikasida auditorlik faoliyatining huquqiy asoslari

O’zbekistonda auditorlik faoliyatini me’yoriy tartibga solish tizimi, uning elementlari. O’zbekiston Respublikasining «Auditorlik faoliyati to’g’risida»gi Qonuni va uning ahamiyati. «Auditorlik tashkilotlari to’g’risida» Nizom. O’zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Auditorlik faoliyatini takomillashtirish va auditorlik tekshirishlarining ahamiyatini oshirish to’g’risida»gi Qarorlari va ularning mohiyati. Auditorlik faoliyatining milliy standartlari. Auditorlik tashkilotlarining ichki standartlari. Auditorlik tashkilotlarining huquqlari, majburiyatlari va javobgarliklari.

Qo’llaniladigan ta`lim texnologiyalari: *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A1, A3, A7, A8, A10, Q22, Q24, Q25, Q35]

9-mavzu: Auditorlik tekshiruvining turlari va shakllari

Majburiy auditorlik tekshiruvi. Tashabbus tarzidagi (ixtiyoriy) auditorlik tekshiruvi. Nazorat qiluvchi yoki huquqni muhofaza qiluvchi organlar tashabbusiga ko’ra audit o’tkazish xususiyatlari. Operasion audit. Muvofiqlik auditi. Moliyaviy hisobot auditi. Ichki va tashqi audit. Auditorlik tashkilotlarining professional xizmatlari. Xo’jalik sub’ektlarida audit o’tkazishni tashkil etish bosqichlari va ularda bajariladigan audit amallari. Jiddiylik tushunchasi, jiddiylik darajasi, uni aniqlash va audit o’tkazishda qo’llash. Jiddiylik tushunchasi va uning auditdagi ahamiyati. Jiddiylik darajasi, uni aniqlashda qo’llaniladigan asosiy ko’rsatkichlar tizimini shakllantirish tartibi. Jiddiylik darajasini auditda qo’llash tartibi. Auditorlik riski tushunchasi, auditorlik risklarning maqbul to’plami, uning elementlari va ularni baholash. Auditorlik riski tushunchasi, auditorlik risklarning maqbul to’plami va unga ta’sir ko’rsatadigan shart-sharoitlar. Auditorlik risklar maqbul to’plamining elementlari va ularni baholash. Jiddiylik darajasi va auditorlik riski tushunchalarining

o’zaro bog’liqligi.

Qo’llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A7, A8, A10, A11, A13, Q18, Q22, Q23, Q35]

10-mavzu: Auditorlik tekshirishni rejalashtirish

Auditorlik tekshiruvini rejalashtirishning maqsadi va vazifalari. Auditni rejalashtirishning bosqichlari. Auditni dastlabki rejalashtirish. Auditning umumiy rejasini tayyorlash va tuzish. Audit dasturini tayyorlash va tuzish. Auditni rejalashtirishning asosiy tamoyillari. Uyg’unlik, uzluksizlik va maqbullik tamoyillari. Korxonani auditorlik tekshiruvidan o’tkazish ishchi dasturi va auditorlik xizmati ko’rsatish haqida shartnoma hamda boshqa zarur hujjatlarni tuzish. Auditorlik dalillar tushunchasi. Auditorlik dalillarning tayinlanishi va oldiga qo’yiladigan talablar. Auditorlik dalillarning turlari. Auditorlik dalillarning manbalari. Auditorlik amallari va auditorlik dalillarni to’plash. Auditorlik dalillarni olish usullari. Analitik proseduralar (tahliliy amallar). Auditorlik tashkilotining ish hujjatlari. Auditorlik tanlash tushunchasi. Auditorlik tanlash usullari. Muvofiq kelishni tanlab tekshirish. Mohiyatan tanlab tekshirish. Tanlash ko’lami. Kuzatish birligi. Tanlash birligi. Tanlash uslublari. Saylab olish hajmi. Salmoqli tanlash. Tanlangan ma’lumotlarni tekshiriladigan to’plamga tadbiq qilish. Tasodifiy tanlash. Sistematik tanlash. Uyg’unlashgan tanlash. Tanlash uslubini shakllantirish, tanlash xatarlari va natijalarni baholash.

Qo’llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A7, A8, A10, A11, A13, Q18, Q22, Q23, Q35]

11-mavzu: Auditorlik tekshiruvinining yakuniy bosqichi

Auditorlik tekshiruvlar natijalarini umumlashtirish va baholash. Auditor tekshiruvining ishchi fayllari. Auditorlik hisobotining tuzilishi. Auditorlik hisobotining kirish qismi. Auditorlik hisobotining tahliliy qismi. Auditorlik hisobotining yakuniy qismi. Auditorlik hisoboti uchun javobgarlik. Auditorlik xulosasining tuzilishi. Auditorlik xulosasida adresat. Auditorlik xulosasining kirish qismi. Auditorlik xulosasining qayd etish qismi. Auditorlik xulosasining yakuniy qismi. Auditorlik xulosasining sanasi. Auditorlik xulosalarining turlari. Ijobiy auditorlik xulosasi. Salbiy auditorlik xulosasi. Auditorlik xulosasini tuzishdan bosh tortish. Auditorlik xulosasi uchun javobgarlik.

Qo’llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A7, A8, Q18, Q22, Q25, Q34, Q35]

3. Amaliy mashg’ulot darslari

1-mavzu. Iqtisodiy tahlilning rivojlanish tarixi va fan sifatida shakllanishi

Iqtisodiy tahlilni fan sifatida shakllanishi va rivojlanish bosqichlari. Iqtisodiy tahlilning ishlab chiqarishni jadallashtirish hamda xo’jalik hisobini mustahkamlash,

iqtisodiy tejamkorlikni amalga oshirishda hamda korxonala, konsernlar, birlashmalar va vazirliklarni ish sifatini yaxshilashdagi ahamiyati. Iqtisodiy tahlil qilish – dialektikaning muhim xususiyatidir. Hodisa va jarayonlarni har tomonlama o’zaro bog’liq ravishda o’rganish va ularga ta’sir etuvchi omillarni aniqlash tahlilning asosiy belgisidir. Tahlil (analiz) va umumiylik (sintez) iqtisodiy hodisa va jarayonlarni batafsil o’rganishning asosiy yo’li ekanligi. Iqtisodiy tahlilning asosiy tamoyillari: haqqoniylik va to’g’rilik – tahlilning turli iqtisodiy hodisa va jarayonlarni o’rganishdagi asosiy maqsadidir. Ilmiy yondoshish, kompleks va sistemali o’rganishlik, iqtisodiy tahlilning asosiy tamoyillari ekanligi.

Qo’llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A1, A4, A6, A9, A11, A15, A16, Q19, Q27]

2-mavzu. Iqtisodiy tahlilning predmeti, vazifalari va mazmuni

Korxonalar faoliyatini atroflicha va keng o’rganish iqtisodiy tahlilning asosiy mohiyatidir. Hodisa va jarayonlarni o’rganishdan maqsad, natijaviy ko’rsatkichlarni o’zgarishiga ta’sir etuvchi omillarni, sabab-oqibatlarini va ularning ta’sirini aniqlash.

Asosiy iqtisodiy ko’rsatkichlarni shakllanishiga ta’sir etuvchi asosiy va qo’shimcha omillarni o’rganish va aniqlash. Korxonalar xo’jalik faoliyatini ko’rsatkichlari: texnika, texnologiya, ishlib chiqarishni tashkil etish, mehnatni tashkil etish, iqtisodiy ishlab chiqarish munosabatlari, ishlab chiqarish jarayonlarini ijtimoiy-madaniy shart-sharoitlari, tabiiy sharoitlari, atrof-muhitni muhofaza qilish va hokazolar. Iqtisodiy tahlil predmeti. Korxonalar, birlashmalar, konsernlar va vazirliklar xo’jalik faoliyatini tahlil qilish vazifalari. Mahsulot ishlab chiqarish va ularni xaridorlarga etkazib berish shartnomasini bajarishga korxonalarning imkoniyati etarliligi, mehnat resurslari, moddiy resurslar va asosiy ishlab chiqarish fondlaridan samarali foydalanganligini o’rganish, bozor iqtisodiyoti raqobatlariga chidamli moliyaviy barqarorligiga baho berish iqtisodiy tahlilning muhim vazifasidir.

Iqtisodiy tahlilning yo’l qo’yilgan kamchiliklarni aniqlash va ularni bartaraf etish, korxonaning kelgusida yanada samarali ishlashi uchun takliflar berish vazifalariga tushuncha. Iqtisodiy tahlil nazariyasi fanining iqtisodiy fanlar majmuasida tutgan o’rni. Uning iqtisodiy nazariya, tarmoq iqtisodiyoti, moliya va kredit, buxgalteriya hisobi, statistika, ishlab chiqarishni va boshqarishni tashkil etish, matematika, kibernetika, sosiologiya, huquq, texnologiya, audit, hisoblash texnikasi va boshqa fanlar bilan o’zaro uzviy bog’liqligi. Rivojlangan davlatlardagi iqtisodiy tahlil tajribalaridan foydalanishning hozirgi bozor iqtisodiyoti sharoitidagi zarurligi.

Qo’llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A1, A4, A9, A11, Q19, Q27, Q28, Q31, Q32]

3-mavzu. Iqtisodiy tahlilning metodi va unda qo’llaniladigan an’anaviy usullar

Iqtisodiy tahlil metodi ta’rifi va uning xususiyatlariga atroflicha sistemali yondoshish, iqtisodiy, social va ekologik muammolarni birgalikda qo’shib o’rganishlik tahlil metodining asosiy tamoyillari. Dialektik yondashish, iqtisodiy ko’rsatkichlar tizimidan foydalanib, ta’sir etuvchi omillarni aniqlash va har birini

ta'sir doirasini ko'rsatish – iqtisodiy tahlil uslubiyatini muhim xususiyatidir. Iqtisodiy tahlilning maxsus usullari va ularni tavsiflash. Taqqoslash usuli va uning qo'llanishi. Taqqoslama (ichki xo'jalik, xo'jaliklararo) tahlil korxonalardagi mavjud ishlab chiqarish rezervlarini aniqlash usuli. Xo'jalik omillarini turli xususiyatlariga qarab guruhlash usuli. Rezervlarni tavsiflash, ichki xo'jalik rezervlarini aniqlashda "tor joy" va etakchi bo'g'inlarini aniqlash. O'rtacha va nisbiy ko'rsatkichlarni aniqlash usuli va ularning mohiyati. Ko'rsatkichlarni guruhlash va uning ahamiyati. Balansli bog'lanish usulini tahlilda qo'llanishi. Zanjirli almashtirish usuli va uni mohiyati. Korxonalarning xo'jalik faoliyatini tahlil qilishda dinamik qatorlarni qo'llash usuli. Bartaraf etish usulini iqtisodiy tahlilda qo'llash tartibi. Ko'rsatkichlarni o'rganishda belgilarga ajratish va tartiblashtitish usullarini qo'llashning xususiyatlarini.

Qo'llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[Q19, Q20, Q27, Q28, Q31, Q33, Q35]

4-mavzu. Iqtisodiy tahlilning turlari, axborot manbalari va iqtisodiy tahlil ishlarini tashkil etish

Bozor iqtisodiyoti sharoitida iqtisodiy tahlilni boshqaruv tahlili va moliyaviy tahlilga ajratishning zarurligi. Boshqaruv tahlili korxonalarning boshqarishning muhim vositasi ekanligi. Tijorat siri va boshqaruv tahlili. Boshqaruv tahlilining mazmuni, vazifalari va manbalari. Moliyaviy tahlil va uning korxonalar faoliyatiga baho berishdagi ahamiyati, mazmuni, tashkil qilinishi, vazifalari va manbalari. Xo'jalik faoliyatining joriy tahlili. Joriy tahlilning mazmuni, vazifalari va axborot manbalari. Korxonalar va birlashmalarning xo'jalik faoliyatini ifodalovchi asosiy ko'rsatkichlarni joriy tahlil qilishning usullari. Tezkor (operativ) tahlil. Tezkor tahlilning ahamiyati, mazmuni, vazifalari va axborot manbalari. Asosiy texnik-iqtisodiy ko'rsatkichlarni tezkor tahlil qilishning usullari. Istiqbolli tahlil. Istiqbolli tahlilning ahamiyati, mazmuni, vazifalari va axborot manbalari. Istiqbolli rejalarini tuzish chog'ida istiqbolli tahlilni tashkil qilish xususiyatlari va usullari. Xo'jaliklararo qiyosiy tahlil. Qiyosiy tahlilning ahamiyati, mazmuni, vazifalari va axborot manbalari. Xo'jaliklararo qiyosiy tahlilning turlari. Korxonalar, birlashmalar ko'rsatkichlarini taqqoslashning asosiy shartlari. Qiyosiy tahlilning o'ziga xos xususiyatlari. Texnik-iqtisodiy, ijtimoiy–iqtisodiy va ekologik-iqtisodiy tahlil turlariga tushuncha. Texnik-iqtisodiy va ekologik-iqtisodiy tahlilning o'ziga xos xususiyatlari va ularning kompleks iqtisodiy tahlil tizimida tutgan o'rni. Funksional qiymat tahlili. Funksional qiymat tahlilning ahamiyati, mazmuni, vazifalari va axborot manbalari. Funksional qiymat tahlilning tamoyillari, o'ziga xos xususiyatlari va qo'llanishdagi asosiy shartlari. Funksional qiymat tahlilning tashkil etilishi. Funksional qiymat tahlilning korxonalarni loyihalashtirish, mahsulot ishlab chiqarish va qayta uskunalash bosqichlarida o'tkazish xususiyatlari.

Iqtisodiy tahlil uchun kerakli ma'lumotlar tizimi. Iqtisodiy ma'lumotlarning turlari va ularni tashkil qilish tamoyillari: haqqoniylik, umumiy bog'liqlik, tezkorlik, tejamkorlik va keraklilik. Hisob, hisobot va boshqa ma'lumotlar tizimini qo'yilgan talabga javob berishi. Iqtisodiy tahlilda ma'lumotlar manbaini hisob va hisobdan tashqari ma'lumotlarga bo'linishi. Hisob, hisobot va reja ma'lumotlarini yig'ish va

bir tizimga qo’yish. Tahliliy jadvallar tuzish tartiblari. Korxonalarda iqtisodiy tahlilni tashkil etish: moliyaviy tahlil va boshqaruv tahlili. Korxonaning moliyaviy natijalari va holati to’g’risida axborotdan foydalanuvchilarning turli toifalari: menejerlar, kreditorlar, investorlar, mahsulot etqazib beruvchilar va boshqalarning ko’zlagan asosiy maqsadi. Boshqaruv tahlilini o’tkazuvchilar: korxona rahbariyati, hisobchilar, iqtisodchilar, muhandislar, mutaxassislar va boshqalarning bajaradigan funksiyalari. Korxonalarda iqtisodiy tahlil ishlarini tashkil qilishni rejalashtirish: ko’zlangan maqsadi va vazifalari, mazmuni, bosqichlari bo’yicha uyushtirish. Funksiyasiga qarab (korxonalar, birlashmalar, moliya, soliq, statistika, auditorlik firmalari va boshqalar), maqsadga qarab (to’liq va tematik), tahlil qilanayotgan bo’g’inlarga qarab (korxona, sex, brigada, bo’g’in, ish uchastkalari va boshqalar), o’tkazish vaqtiga qarab (oldindan,joriy, navbatdagi va boshqalar).

Iqtisodiy tahlilni tashkil qilish bosqichlari. Korxona xo’jalik faoliyatini tahlil qilishda korxonaning texnikaviy va iqtisodiy xizmat ko’rsatish bo’limlari bo’yicha vazifalarini o’zaro taqsimlanishi. Tahlil uchun zarur ma’lumotlar to’plash; kerakli ma’lumotlarni hajmini aniqlash, to’plash, ularni to’g’ri va to’liqligini tekshirish, qayta ishlash, tahlilga moslashtirish. Ma’lumotlarni tahlil qilish. Ta’sir qiluvchi omillarni aniqlash. Iqtisodiy tahlilning natijalarini rasmiylashtirish. Tahlil natijasiga xulosa va yakun tuzish, aniqlangan rezervlardan foydalanish bo’yicha takliflar keltirish.Iqtisodiy tahlil natijalari bo’yicha qaror qabul qilinishi va uning bajarilishini nazorat qilish.

Qo’llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A9, A15, A16, Q17, Q19, Q21, Q27, Q32, Q35]

5-mavzu. Korxonalarning ishlab chiqarish faoliyatini ifodalovchi ko’rsatkichlarni tahlil qilish usullari

Mahsulotni (ish, xizmat) ishlab chiqarish va uni sotishni ifodalovchi asosiy ko’rsatkichlarni tahlil qilish usullarining asoslari. Korxonalarning xo’jalik faoliyatini ifodalovchi miqdoriy ko’rsatkichlar: yalpi, tovar, sotilgan va sof mahsulot to’g’risida tushuncha hamda ularning mohiyati. Ishlab chiqarilgan mahsulot sifati, raqobatbardoshligi, assortimenti (xilma-xilligi) va mahsulotni bir maromda ishlab chiqarish ko’rsatkichlarining mohiyati hamda ularni sotish hajmiga ta’siri. Mahsulot ishlab chiqarish dasturining bajarilishiga ta’sir qiluvchi: mehnat, mehnat vositalari va mehnat buyumlari omillarini turkumlash tamoyillari. Mehnat omillaridan samarali foydalanish ko’rsatkichlari. Mehnat unumdorligi haqida tushuncha va uning mohiyati. Mehnat unumdorligi ko’rsatkichlarini aniqlash tartibi. Asosiy ishlab chiqarish fondlaridan samarali foydalanishni ifodalovchi ko’rsatkichlar: fond samarasi, fond sig’imi, asbob-uskunalardan foydalanish koeffisienti to’g’risida tushuncha va ularning mohiyati. Mehnat buyumlari omillaridan samarali foydalanish ko’rsatkichlari (material samarasi, material sig’imi) haqida tushuncha va ularning mohiyati. Mahsulot tannarxi haqida tushuncha va uni pasaytirishni ahamiyati. Ishlab chiqarish samaradorligini oshirish imkoniyatlaririni aniqlash kompleks iqtisodiy tahlil tizimini asosiy shartidir. Ishlab chiqarish samarodorligini oshirish rezervlarini turkumlarga ajratish.

Qo’llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A9, A15, A16, Q17, Q19, Q21, Q27, Q32, Q35]

6-mavzu. Korxonalar moliyaviy faoliyatini tahlil qilish usullari

Korxonalar moliyaviy holatini baholashda moliyaviy koeffisientlar tizimining ahamiyati. Moliyaviy barqarorlikni ifodalovchi asosiy ko’rsatkichlarni hisob-kitob qilish uslubiyati. Koeffisientlar: mustaqillik, moliyaviy barqarorlik va moliyaviy qaramlik. Moliyaviy barqarorlikni ifodalovchi qo’shimcha koeffisientlar. Balans va aktivlar likvidligi to’g’risida tushuncha. Balans likvidligini tahlil qilishning ahamiyati. Likvidlilik darajasi bo’yicha balans aktivini guruhlashtirish. To’lanish muddati darajasi bo’yicha balans passivi moddalarini guruhlashtirish. Korxona to’lov qobiliyatiga umumiy baho berish. To’lovga qobillikni asosiy ko’rsatkichlarini tahlil qilish usullari. Balansning ishchanlik faolligini ifodalovchi ko’rsatkichlar tizimi va ularni tahlili. Debitorlik va kreditorlik karzlari holatining tahlili. Muddatli o’tgan va muddati etib kelingan debitorlik va kreditorlik qarzlari holatining tahlili. Korxona aylanma mablag’larni aylanishning tahlili. Aylanma mablag’larni aylanish kunini o’zgarishiga ta’sir etuvchi omillar tahlili.

Iqtisodiyotni modernizasiyalash sharoitida moliyaviy natijalar (foyda yoki zarar) korxonalarning ish faoliyatidagi eng asosiy ko’rsatkichdir. Moliyaviy natijalar tahlilning asosiy vazifalari.

Mahsulot sotishdan olingan yalpi foyda va uning o’zgarishiga ta’sir etuvchi omillar tahlili. Mahsulotlarni sotishdan olingan sof tushum. Mahsulotlarni ishlab chikarish tannarxi. Korxonalar asosiy faoliyatidan olingan foyda va uning o’zgarishiga ta’sir etuvchi omillar tahlili. Davr xarajatlari. Asosiy faoliyatning boshka jarayonlaridan olingan daromad va xarajatlar. Korxonalar umumxo’jalik faoliyatidan olingan foyda va uning o’zgarishiga ta’sir etuvchi omillar tahlili. Moliyaviy faoliyatdan daromadlar va xarajatlar. Soliq to’lagunga qadar foyda va uning o’zgarishiga ta’sir etuvchi omillar tahlili. Umumxo’jalik faoliyatidan foyda (zarar). Favqulodda foyda (zarar). Sof foyda va uning o’zgarishiga ta’sir etuvchi omillar tahlili. To’langan soliqlar va boshqa soliq to’lovlari. Sof foyda hajmini oshirish bo’yicha ichki xo’jalik imkoniyatlarini aniqlash. Rentabellik ko’rsatkichi korxonalar xo’jalik yuritishning samaradorligini xarakterlovchi ko’rsatkichdir. Rentabellik ko’rsatkichlari tizimi, xo’jalik sub’ektlarini faoliyatini baholashda ularni xilma-xilligi va hisoblash usullari. Rentabellikni ifodalovchi ko’rsatkichlarni o’zgarishiga ta’sir qiluvchi omillarni tahlil qilish usullari. Balansning jami aktivlarining rentabelligi va uning o’zgarishiga ta’sir etuvchi omillar tahlili. Korxona xususiy kapitalining rentabelligi va uning o’zgarishiga ta’sir etuvchi omillar tahlili. Sotish bo’yicha rentabellik.

Qo’llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A1, A4, A9, A15, A16, Q19, Q20, Q29, Q35]

7-mavzu. Auditning mohiyati, uning maqsadi va vazifalari

Auditning paydo bo'lishi va rivojlanishi. Audit va auditorlik faoliyatining mohiyati. O'zbekiston Respublikasining moliyaviy nazorat tizimida auditning tutgan o'rni. Audit maqsadi va vazifalari. Auditorlik faoliyatining rivojlanish bosqichlari. Tasdiqlovchi audit. Maqsadli sistemali audit. Tavakkalchilikka asoslangan audit. Audit va buxgalteriya hisobi o'rtasidagi farqlar. Audit va taftish, ularning o'xshashlik va farqli tomonlari.

Qo'llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A1, A3, A7, A8, A10, Q22, Q24, Q25, Q35]

8-mavzu: O'zbekiston Respublikasida auditorlik faoliyatining huquqiy asoslari

O'zbekistonda auditorlik faoliyatini me'yoriy tartibga solish tizimi, uning elementlari. O'zbekiston Respublikasining «Auditorlik faoliyati to'g'risida»gi Qonuni va uning ahamiyati. «Auditorlik tashkilotlari to'g'risida» Nizom. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Auditorlik faoliyatini takomillashtirish va auditorlik tekshirishlarining ahamiyatini oshirish to'g'risida»gi Qarorlari va ularning mohiyati. Auditorlik faoliyatining milliy standartlari. Auditorlik tashkilotlarining ichki standartlari. Auditorlik tashkilotlarining huquqlari, majburiyatlari va javobgarliklari.

Qo'llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A1, A3, A7, A8, A10, Q22, Q24, Q25, Q35]

9-mavzu: Auditorlik tekshiruvining turlari va shakllari

Majburiy auditorlik tekshiruvi. Tashabbus tarzidagi (ixtiyoriy) auditorlik tekshiruvi. Nazorat qiluvchi yoki huquqni muhofaza qiluvchi organlar tashabbusiga ko'ra audit o'tkazish xususiyatlari. Operasion audit. Muvofiqlik auditi. Moliyaviy hisobot auditi. Ichki va tashqi audit. Auditorlik tashkilotlarining professional xizmatlari. Xo'jalik sub'ektlarida audit o'tkazishni tashkil etish bosqichlari va ularda bajariladigan audit amallari. Jiddiylik tushunchasi, jiddiylik darajasi, uni aniqlash va audit o'tkazishda qo'llash. Jiddiylik tushunchasi va uning auditdagi ahamiyati. Jiddiylik darajasi, uni aniqlashda qo'llaniladigan asosiy ko'rsatkichlar tizimini shakllantirish tartibi. Jiddiylik darajasini auditda qo'llash tartibi. Auditorlik riski tushunchasi, auditorlik risklarning maqbul to'plami, uning elementlari va ularni baholash. Auditorlik riski tushunchasi, auditorlik risklarning maqbul to'plami va unga ta'sir ko'rsatadigan shart-sharoitlar. Auditorlik risklar maqbul to'plamining elementlari va ularni baholash. Jiddiylik darajasi va auditorlik riski tushunchalarining o'zaro bog'liqligi.

Qo'llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A7, A8, A10, A11, A13, Q18, Q22, Q23, Q35]

10-mavzu: Auditorlik tekshirishni rejalashtirish

Auditorlik tekshiruvini rejalashtirishning maqsadi va vazifalari. Auditni rejalashtirishning bosqichlari. Auditni dastlabki rejalashtirish. Auditning umumiy rejasini tayyorlash va tuzish. Audit dasturini tayyorlash va tuzish. Auditni rejalashtirishning asosiy tamoyillari. Uyg'unlik, uzluksizlik va maqbullik tamoyillari. Korxonani auditorlik tekshiruvidan o'tkazish ishchi dasturi va auditorlik xizmati ko'rsatish haqida shartnoma hamda boshqa zarur hujjatlarni tuzish. Auditorlik dalillar tushunchasi. Auditorlik dalillarning tayinlanishi va oldiga qo'yiladigan talablar. Auditorlik dalillarning turlari. Auditorlik dalillarning manbalari. Auditorlik amallari va auditorlik dalillarni to'plash. Auditorlik dalillarni olish usullari. Analitik proseduralar (tahliliy amallar). Auditorlik tashkilotining ish hujjatlari. Auditorlik tanlash tushunchasi. Auditorlik tanlash usullari. Muvofiq kelishni tanlab tekshirish. Mohiyatan tanlab tekshirish. Tanlash ko'lami. Kuzatish birligi. Tanlash birligi. Tanlash uslublari. Saylab olish hajmi. Salmoqli tanlash. Tanlangan ma'lumotlarni tekshiriladigan to'plamga tadbiq qilish. Tasodifiy tanlash. Sistematik tanlash. Uyg'unlashgan tanlash. Tanlash uslubini shakllantirish, tanlash xatarlari va natijalarni baholash.

Qo'llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A7, A8, A10, A11, A13, Q18, Q22, Q23, Q35]

11-mavzu: Auditorlik tekshiruvinining yakuniy bosqichi

Auditorlik tekshiruvlar natijalarini umumlashtirish va baholash. Auditor tekshiruvining ishchi fayllari. Auditorlik hisobotining tuzilishi. Auditorlik hisobotining kirish qismi. Auditorlik hisobotining tahliliy qismi. Auditorlik hisobotining yakuniy qismi. Auditorlik hisoboti uchun javobgarlik. Auditorlik xulosasining tuzilishi. Auditorlik xulosasida adresat. Auditorlik xulosasining kirish qismi. Auditorlik xulosasining qayd etish qismi. Auditorlik xulosasining yakuniy qismi. Auditorlik xulosasining sanasi. Auditorlik xulosalarining turlari. Ijobiy auditorlik xulosasi. Salbiy auditorlik xulosasi. Auditorlik xulosasini tuzishdan bosh tortish. Auditorlik xulosasi uchun javobgarlik.

Qo'llaniladigan ta`lim texnologiyalari**:** *aqliy hujum, bumerang texnologiyasi, paradokslar usuli.*

[A7, A8, Q18, Q22, Q25, Q34, Q35]

3.1. MUSTAQIL TA`LIMNI TASHKIL ETISHNING SHAKLI VA MAZMUNI

Mustaqil ta'lim talabaning bajaradigan ilmiy izlanishi bo'lib, xo'jalik sub'ektlarining moliyaviy-xo'jalik faoliyatini tahlil etishda fanning biror bir mavzusini to'laroq o'rganadi va o'rganilgan mavzu belgilangan shaklda bayon etilib, ilmiy rahbardan maslahatlar olib boriladi. Mustaqil ishni bajarishdan maqsad, talabaning o'qishi davomida olgan bilimini mustahkamlash, chuqurlashtirish va umumlashtirishdan iboratdir.

Mustaqil ta’limni tashkil etishning mazmuni: talabalar mustaqil ishlari mavzulari kelgusida bajariladigan kurs ishlari va bitiruv malakaviy ishlari mavzulari bilan uzviylikda bajariladi.

“Iqtisodiy tahlil va audit” fani bo‘yicha mustaqil ta’limning mazmuni va hajmi taqsimoti

Fani bo’yicha mazmuni	Mustaqil ta`limga oid bo’lim va mavzulari	Mustaqil ta`limga oid topshiriq va tavsiyalar	Bajarish muddatlari
Iqtisodiy tahlilning rivojlanish tarixi va fan sifatida shakllanishi	Turli mulkchilik shaklida iqtisodiyot sub’ektlarini to‘g‘ri boshqarishda tahlilning roli	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg‘ulot davomida
Iqtisodiy tahlilning predmeti, vazifalari va mazmuni	Iqtisodiy tahlil fanining vazifalari	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Oraliq baholashda
Iqtisodiy tahlilning predmeti, vazifalari va mazmuni	Iqtisodiy tahlilning asosiy tamoyillari	Keys stadi tayyorlash	Mavzu jarayonida
Iqtisodiy tahlilning metodi va unda qo’llaniladigan an’anaviy usullar	Iqtisodiy tahlil fani metodining o‘ziga xos xususiyatlari	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu yakunida
Iqtisodiy tahlilning metodi va unda qo’llaniladigan an’anaviy usullar	Iqtisodiy tahlilning oddiy-an’anaviy usullari	Keys stadi tayyorlash	Amaliy mashg‘ulot davomida
Iqtisodiy tahlilning metodi va unda qo’llaniladigan an’anaviy usullar	Guruhlashtirish usuli va uni tahlilda qo‘llanilishi	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu yakunida
Iqtisodiy tahlilning metodi va unda qo’llaniladigan an’anaviy usullar	Iqtisodiy tahlilning iqtisodiy matematik usullarni qo‘llashning zaruriyati	Keys stadi tayyorlash	Mavzu yakunida
Iqtisodiy tahlilning turlari,	Iqtisodiyot	Keys stadi	Mavzu

axborot manbalari va iqtisodiy tahlil ishlarini tashkil etish	sub’ektlarida tahlil ishlarini tashkil qilish bosqichlari	tayyorlash	yakunida
Iqtisodiy tahlilning turlari, axborot manbalari va iqtisodiy tahlil ishlarini tashkil etish	Tahlil uchun kerakli manbalar sistemasi va uning turlari	Keys stadi tayyorlash	Mavzu yakunida
Iqtisodiy tahlilning turlari, axborot manbalari va iqtisodiy tahlil ishlarini tashkil etish	Iqtisodiy manbalarning turlari va ularni tashkil qilishning asosiy tamoyillari	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg‘ulot davomida
Korxonalarning ishlab chiqarish faoliyatini ifodalovchi ko’rsatkichlarni tahlil qilish usullari	Mahsulot hajmini oshirish bo‘yicha mavjud imkoniyatlarni aniqlash	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Oraliq baholashda
Korxonalarning ishlab chiqarish faoliyatini ifodalovchi ko’rsatkichlarni tahlil qilish usullari	Ishlab chiqarilgan mahsulotning mehnat sig‘imini tahlili	Keys stadi tayyorlash	Oraliq baholashda
Korxonalarning ishlab chiqarish faoliyatini ifodalovchi ko’rsatkichlarni tahlil qilish usullari	Moddiy resurslardan foydalanish samaradorligi va ularni ishlab chiqarish hajmiga ta’sirini tahlili	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu jarayonida
Korxonalarning ishlab chiqarish faoliyatini ifodalovchi ko’rsatkichlarni tahlil qilish usullari	Mehnat haqi xarajatlarini tahlili. Ish haqi fondiga ta`sir etuvchi omillar tahlili	Keys stadi tayyorlash	Amaliy mashg‘ulot davomida
Korxonalarning ishlab chiqarish faoliyatini ifodalovchi ko’rsatkichlarni tahlil qilish usullari	Davr xarajatlarini pasaytirish imkoniyatlarini aniqlash	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu yakunida
Korxonalar moliyaviy faoliyatini tahlil qilish usullari	Bank mijozining kreditga layoqatliligini tahlili	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu yakunida
Korxonalar moliyaviy faoliyatini tahlil qilish usullari	Korxonaning moliyaviy holati tahlilining natijalarini	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Oraliq baholashda

	umumlashtirish va moliyaviy sog‘lomlashtirish yo‘llarini belgilash		
Korxonalar moliyaviy faoliyatini tahlil qilish usullari	Xususiy kapitalni ko‘paytirish bo‘yicha mavjud imkoniyatlarni aniqlash	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu jarayonida
Auditning mohiyati, uning maqsadi va vazifalari	Auditning paydo bo’lishi va rivojlanishi.	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu jarayonida
Auditning mohiyati, uning maqsadi va vazifalari	O’zbekiston Respublikasining moliyaviy nazorat tizimida auditning tutgan o’rni.	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg‘ulot davomida
O’zbekiston Respublikasida auditorlik faoliyatini huquqiy asoslari	O’zbekiston Respublikasining «Auditorlik faoliyati to’g’risida»gi Qonuni va uning ahamiyati.	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg‘ulot davomida
O’zbekiston Respublikasida auditorlik faoliyatini huquqiy asoslari	O’zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 365-sonli «Auditorlik faoliyatini takomillashtirish va auditorlik tekshirishlarining ahamiyatini oshirish to’g’risida»gi Qarori va uning mohiyati.	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg‘ulot davomida
O’zbekiston Respublikasida auditorlik faoliyatini huquqiy asoslari	O’zbekiston buxgalterlar va auditorlarining milliy assotsiatsiyasi (O’BAMA) va uning faoliyat yo’nalishlari.	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg‘ulot davomida
O’zbekiston Respublikasida	O’zbekiston	Referat yozish,	Mavzu

auditorlik faoliyatini huquqiy asoslari	Auditorlar Palatasi (O'AP) va uning faoliyati.	taqdimot va slaydlar	jarayonida
Auditorlik tekshiruvining turlari va shakllari	Majburiy auditorlik tekshiruvi. Tashabbus tarzidagi (ixtiyoriy) auditorlik tekshiruvi.	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu jarayonida
Auditorlik tekshiruvining turlari va shakllari	Auditorlik tashkilotlarining professional xizmatlari.	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu yakunida
Auditorlik tekshirishni rejalashtirish	Auditorlik tekshiruvini rejalashtirishning maqsadi va vazifalari.	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu jarayonida
Auditorlik tekshirishni rejalashtirish	Auditni rejalashtirishning bosqichlari.	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu jarayonida
Auditorlik tekshirishni rejalashtirish	Audit dasturini tayyorlash va tuzish.	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg'ulot davomida
Auditorlik tekshiruvining yakuniy bosqichi	Auditorlik tekshiruvlar natijalarini umumlashtirish va baholash.	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg'ulot davomida
Auditorlik tekshiruvining yakuniy bosqichi	Auditorlik xulosasi va hisoboti.	Referat yozish, taqdimot va slaydlar	Mavzu jarayonida

3. REYTING BAHOLASH TIZIMI

"Iqtisodiy tahlil va audit" fani o'quv rejasida belgilanganidek, "Menejment" va "Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni tashkil etish" yo'nalishlarida 3-kursning 5-semestrida o'qitiladi. Fan uchun jami 137 soat, shu jumladan, 38 soat ma'ruza, 38 soat amaliy mashg'ulot hamda 61 soat mustaqil ta'lim uchun vaqt ajratilgan.

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2009 yil 11 iyundagi 204-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan hamda O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2010 yil 25 avgustdagi 333-son buyrug'i bilan o'zgartirish va qo'shimchalar kiritilgan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimini nazorat qilish va baholashning reyting tizimi to'g'risidagi Nizom"da ko'rsatilganidek,

talabalar bilimini nazorat qilish va reyting tizimi orqali baholash quyidagi turlar orqali amalga oshiriladi:

- Joriy nazorat (JN);
- Oraliq nazorat (ON);
- Yakuniy nazorat (YaN).

“Iqtisodiy tahlil va audit” fani boʻyicha talabaning semestr davomidagi oʻzlashtirish koʻrsatkichi 100 ball tizimida baholanadi. Ushbu 100 ball nazorat turlari boʻyicha quyidagicha taqsimlanadi:

- Joriy nazorat - 35 ball;
- Oraliq nazorat – 35 ball;
- Yakuniy nazorat – 30 ball.

Joriy nazorat boʻyicha amaliy mashgʻulotlar uchun ajratilgan har bir mavzu boʻyicha talabaning adabiyotlardan olgan konspekti, bilimi, mustaqil ijodiy fikr-mulohazalari, amaliy jadval va topshiriqlarni echishi, mustaqil ishi natijalari va amaliy koʻnikmalarini aniqlab borish nazarda tutiladi va u amaliy mashgʻulotlarda amalga oshiriladi.

Oraliq nazorat semestr davomida 2 davrada oʻtkaziladi. Talabalarning bilimi birinchi davrada fanning 1-9 mavzularini qamrab olgan qismi boʻyicha 0-18 ball doirasida, ikkinchi davrada fanning 10-15 mavzularini qamrab olgan qismi 0-17 ball doirasida baholanadi. Oraliq nazoratda talabalarning oʻzlashtirish koʻrsatkichi ma’ruzalar oʻtilgan mavzular boʻyicha ogʻzaki, yozma ish, test oʻtkazish usullari va talabaning mustaqil ishi nazarda tutilgan holda baholanadi.

Joriy va oraliq nazoratlarda saralash ballidan kam ball toʻplangan va uzrli sabablarga koʻra nazoratlarda qatnasha olmagan talabaga qayta topshirish uchun, navbatdagi shu nazorat turigacha, soʻnggi joriy(JN) va oraliq nazorat(ON)lar uchun yakuniy nazoratgacha boʻlgan muddat beriladi.

Yakuniy nazorat semestr yakunida oʻtkazilib, yakuniy nazoratda talabaning bilim, koʻnikma va malakalari ishchi oʻquv dasturidan kelib chiqqan holda fanning umumiy mazmuni doirasida baholanadi. Yakuniy nazorat ogʻzaki soʻrash, amaliy topshiriqlarni mustaqil echish, suhbat, yozma ish yoki test oʻtkazish usulida amalga oshiriladi.

Fan boʻyicha joriy va oraliq nazoratlarga ajratilgan umumiy balning 55 foizi, ya’ni 39 ball saralash balli hisoblanib, ushbu balldan kam ball toʻplagan talaba yakuniy nazoratga kiritilmaydi.

Joriy(JN) va oraliq nazorat(ON) turlari boʻyicha 55 va undan yuqori balni toʻplagan talaba fanni oʻzlashtirgan deb hisoblanadi va ushbu fan boʻyicha yakuniy nazoratga kirmasligiga yoʻl qoʻyiladi.

Talabaning semestrda joriy (JN) va oraliq(ON) nazorat turlari boʻyicha toʻplagan ballari ushbu nazorat turlari umumiy balining 55 foizidan kam boʻlsa yoki semestr yakunida joriy, oraliq va yakuniy nazorat turlari boʻyicha toʻplagan ballari yigʻindisi 55 baldan kam boʻlsa, u akademik qarzdor deb hisoblanadi.

Akademik qarzdor talabalarga semestr tugaganidan keyin qayta oʻzlashtirish uchun bir oy muddat beriladi. SHu muddat davomida fanni oʻzlashtirna olmagan talaba, fakultet dekani tavsiyasiga koʻra belgilangan tartibda rektorning buyrugʻi bilan talabalar safidan chetlashtiriladi.

Reyting nazorati jadvallari, nazorat turi, shakli, soni hamda har bir nazoratga ajratilgan maksimall ball, shuningdek joriy va oraliq nazoratlarning saralash ballari haqidagi ma’lumotlar fan bo‘yicha birinchi mashg‘ulotda talabalarga e’lon qilinadi.

3.1. Reyting nazorati jadvali*

<table>
<tr><th rowspan="2">Reyting nazorati turlari</th><th colspan="19">Semestr haftalari</th><th rowspan="2">Ballar</th><th rowspan="2">Saralash ballari</th></tr>
<tr><th>1</th><th>2</th><th>3</th><th>4</th><th>5</th><th>6</th><th>7</th><th>8</th><th>9</th><th>10</th><th>11</th><th>12</th><th>13</th><th>14</th><th>15</th><th>16</th><th>17</th><th>20</th><th>Attestatsiya</th></tr>
<tr><td>JN</td><td colspan="3">0-6</td><td colspan="3">0-6</td><td colspan="3">0-6</td><td colspan="3">0-6</td><td colspan="3">0-6</td><td colspan="3">0-5</td><td></td><td>0-35</td><td rowspan="3">39</td></tr>
<tr><td>ON</td><td colspan="9">0-18</td><td colspan="9">0-17</td><td></td><td>0-35</td></tr>
<tr><td>∑ (JNQON)</td><td colspan="19">0-70</td><td>0-70</td></tr>
<tr><td>YaN</td><td colspan="18"></td><td>0-30</td><td>0-30</td><td>0</td></tr>
<tr><td>Jami</td><td colspan="18">0-70</td><td>0-30</td><td>0-100</td><td>55</td></tr>
</table>

**Izoh: Semestr haftalari soni ta`lim yo’nalishi(mutaxassislik)ning o’quv rejasi va o’quv jarayoni grafigiga muvofiq belgilanadi va farqlanishi mumkin (18-19 haftalar qishki ta`til davri hisoblanadi).*

3.2. JN bo’yicha baholash mezonlari

JNda amaliy mashg’ulotlar bo’yicha jadvalda keltirilgan semestr haftalari kesimida har bir mashg’ulotda talabaning o’zlashtirishiga mos ravishdagi mezon asosida 0-2 (yoki har 3(uch) hafta bo’yicha 0-6), jami 0-35 ballgacha jamlanishi belgilangan. JN bo’yicha 0-2(0-6) ballik tizimdagi mezonlar semestr boshida talabalar e`tiboriga yetkaziladi.

3.2. ON bo’yicha baholash mezonlari

ON ma`ruza mashg’ulotlari materiallari asosida bir semestr davomi 2 marta o’tkaziladi. ON bo’yicha talaba jami 0-35 (har bir ONda 0-18 G’0-17) ballgacha jamlashi mumkin.

Fanning o’qitilgan mavzulari bo’yicha o’zlashtirish nazorati turli shakllarda o’tkazilishi mumkin. Mazkur fandan ON test sinovi shaklida o’tkazilganda testlar soni va ularga mos ravishdagi mezon 0-18 G’0-17 ball kesimida kafedra tomonidan alohida belgilanadi va talabalar e`tiboriga yetkaziladi.

4.2. JN va ON bo'yicha reyting ballarini umumlashtirish mezonlari

Mazkur fan bo'yicha ∑(JNQON) 0-70 gacha bo'lgan reyting ballarini quyidagi mezonlarga muvofiq umumlashtirilishi belgilangan:

Baholash mezonlari	**Reyting ballari**		**∑ (JN+ ON)**
	JN	**ON**	
"Iqtisodiy tahlil va audit" fani mashg'ulotlari mavzulari bo'yicha har tomonlama chuqur va mukammal bilimga ega. Nazariy va amaliy mashg'ulotlarda "Iqtisodiy tahlil va audit" bo'yicha masalalarni yecha oladi va ularga oid xulosa va qaror qabul qila oladi, mustaqil mushohada yurita oladi, amalda qo'llay oladi, mohiyatini tushuntira oladi, aytib beradi, tasavvurga ega .	30-35	30-35	60-70
Fan mashg'ulotlari mavzulari bo'yicha to'la bilimga ega. Mashg'ulotlarda "Iqtisodiy tahlil va audit" bo'yicha masalalarni yecha oladi, mustaqil mushohada yurita oladi, amalda qo'llay oladi, mohiyatini tushuntira oladi, aytib beradi, tasavvurga ega.	25-29	25-29	50-69
Fan mashg'ulotlari mavzulari bo'yicha koniqarli bilimga ega. Amaliy mashg'ulotda "Iqtisodiy tahlil va audit" bo'yicha masalalarning mohiyatini tushuntira oladi, aytib beradi, tasavvurga ega.	20(19)-24	20-24	39-49
Fan mashg'ulotlari mavzulari bo'yicha koniqarsiz bilimga ega. Amaliy mashg'ulotda "Iqtisodiy tahlil va audit" bo'yicha masalalarni yecha olmaydi va ular yuzasidan aniq tasavvurga ega emas, bilmaydi.	0-19	0-19	0-38

4.3. YaNni baholash mezonlari

"Yozma ish"larni baholash
M E Z O N I

Talabalar "Iqtisodiy tahlil va audit" fanidan yakuniy nazoratni og'zaki so'rov, test topshiriqlari yoki "Yozma ish" usulida topshiradilar va ularni o'zlashtirish ko'rsatkichi 0 dan 30 ballgacha baholanadi.

Agar yakuniy nazorat "Yozma ish" usulida amalga oshirilsa, sinov ko'p variantli usulda o'tkaziladi. Har bir variantda uchtadan savol hamda bittadan amaliy topshiriq bo'lib, har bir savolga tegishli javoblar yoziladi. Har bir savolga yozilgan javoblar bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichi 0-8 ball oralig'ida baholanadi. Amaliy topshiriq esa 0-6 ball oralig'ida baholanadi.

Berilgan har bir savolga to'g'ri va to'liq javob yozilsa, iqtisodiy tahlil va auditning nazariy va uslubiy asoslari to'g'ri qo'llanilsa, Iqtisodiy tahlil va auditga oid o'z mustaqil fikriga ega bo'lsa va uni yozma shaklda bayon yeta olsa, javobda mantiqiy yaxlitlikka erishilsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi 7-8 ball bilan baholanadi.

Amaliy topshiriq shartida belgilangan amallar to’liq bajarilsa, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga ta’sir etuvchi omillar to’liq va to’g’ri aniqlansa, omillar ta’siriga ijodiy yondoshgan holda xulosa va fikrlar bildirilsa, audit masalalarini mustaqil bajara olsa, 6 ball bilan baholanadi.

Berilgan har bir savolga to’g’ri javob yozilsa, iqtisodiy tahlilning nazariy va uslubiy asoslari to’g’ri qo’llanilsa, javobda mantiqiy yaxlitlikka yerishilsa, auditning mohiyati to’liq ochib berilsa, o’zlashtirish ko’rsatkichi 6 ball bilan baholanadi.

Amaliy topshiriq shartida belgilangan amallar to’liq bajarilsa, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga ta’sir etuvchi omillarning bir qismi to’g’ri aniqlansa, xulosa va fikr bildirilsa, 5 ball bilan baholanadi.

Berilgan har bir savolga to’g’ri javob yozilsa, iqtisodiy tahlilning nazariy va uslubiy asoslari to’g’ri qo’llanilsa, auditning tashkiliy va huquqiy asoslari to’liq o’rganilsa, o’zlashtirish ko’rsatkichi 5 ball bilan baholanadi.

Amaliy topshiriq shartida belgilangan amallar to’liq bajarilsa, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga ta’sir etuvchi omillarning bir qismi to’g’ri aniqlansa, xulosa va fikr bildirilsa, audit masalalariga to’liq izoh berilsa, 4 ball bilan baholanadi.

Berilgan har bir savolga javob yozilmasa, noto’g’ri javob yozilsa yoki o’quv adabiyotidan so’zma-so’z ko’chirib yozilsa, o’zlashtirish ko’rsatkichi 0-4 ball bilan baholanadi.

Amaliy topshiriq shartida belgilangan amallar bajarilmasa, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga ta’sir etuvchi omillar aniqlanmasa, xulosa yozilmasa, audit masalalari echilmasa, 0-3 ball bilan baholanadi.

Yozma sinov bo’yicha umumiy o’zlashtirish ko’rsatkichini aniqlash uchun variantda berilgan savollarning har biri uchun yozilgan javoblarga qo’yilgan o’zlashtirish ballari qo’shiladi va yig’indi talabaning yakuniy nazorat bo’yicha o’zlashtirish bali hisoblanadi.

Yakuniy nazoratni “Yozma ish” hamda “Test topshiriqlari” asosida o’tkazish M E Z O N I

Talabalar “Iqtisodiy tahlil va audit” fanidan yakuniy nazoratni “Yozma ish” hamda “Test topshiriqlari” usulida topshiradilar va ularni o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 0 dan 30 ballgacha baholanadi. Yakuniy nazorat bo’yicha topshirilgan “Yozma ish” natijalari 0-6 ball (YaN balining 20 foizi) oralig’ida baholanadi. Yakuniy nazoratni 0-24 ball (YaN balining 80 foizi) oralig’ida baholanadigan qismi kompyuter sinflarida test topshiriqlari asosida o’tkaziladi. Talabalar berilgan 30 ta test topshiriqlari bo’yicha har bir to’g’ri javob uchun 0,8 ballga ega bo’ladilar.

“Yozma ish” ko‘p variantli usulda o‘tkazilib, har bir variantda ikkitadan savol va bittadan amaliy topshiriq beriladi hamda har bir savolga tegishli javoblar yoziladi. Har bir savolga yozilgan javoblar bo‘yicha o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 0-2 ball oralig‘ida baholanadi. Amaliy topshiriq ham 0-2 ball oralig‘ida baholanadi.

Berilgan har bir savolga to‘g‘ri va to‘liq javob yozilsa, iqtisodiy tahlil va auditning nazariy va uslubiy asoslari to‘g‘ri qo‘llanilsa, iqtisodiy tahlil va auditga oid o‘z mustaqil fikriga ega bo‘lsa va uni yozma shaklda bayon eta olsa, javobda mantiqiy yaxlitlikka erishilsa, o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 1,7-2 ball bilan baholanadi.

Amaliy topshiriq shartida belgilangan amallar to‘liq bajarilsa, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga ta’sir etuvchi omillar to‘liq va to‘g‘ri aniqlansa, omillar ta’siriga ijodiy yondoshgan holda xulosa va fikrlar bildirilsa, audit masalalariga izoh bera olsa, 1,7-2 ball bilan baholanadi.

Berilgan har bir savolga to‘g‘ri javob yozilsa, iqtisodiy tahlil va auditning nazariy va uslubiy asoslari to‘g‘ri qo‘llanilsa, javobda mantiqiy yaxlitlikka erishilsa, o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 1,4-1,6 ball bilan baholanadi.

Amaliy topshiriq shartida belgilangan amallar to‘liq bajarilsa, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga ta’sir etuvchi omillarning bir qismi to‘g‘ri aniqlansa, xulosa va fikr bildirilsa, audit masalarini mustaqil bajara olsa, 1,4-1,6 ball bilan baholanadi.

Berilgan har bir savolga to‘g‘ri javob yozilsa, iqtisodiy tahlil va auditning nazariy va uslubiy asoslari to‘g‘ri qo‘llanilsa, o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 1,1-1,3 ball bilan baholanadi.

Amaliy topshiriq shartida belgilangan amallar to‘liq bajarilsa, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga ta’sir etuvchi omillarning bir qismi to‘g‘ri aniqlansa, xulosa va fikr bildirilsa, audit topshiriqlari bajarilsa, 1,1-1,3 ball bilan baholanadi.

Berilgan har bir savolga javob yozilmasa, noto‘g‘ri javob yozilsa yoki o‘quv adabiyotidan so‘zma-so‘z ko‘chirib yozilsa, o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 0-1 ball bilan baholanadi.

Amaliy topshiriq shartida belgilangan amallar bajarilmasa, iqtisodiy hodisa va jarayonlarga ta’sir etuvchi omillar aniqlanmasa, xulosa yozilmasa, audit masalasi ishlanmasa, 0-1 ball bilan baholanadi.

Yozma sinov bo‘yicha umumiy o‘zlashtirish ko‘rsatkichini aniqlash uchun variantda berilgan savollarning har biri uchun yozilgan javoblarga qo‘yilgan o‘zlashtirish ballari qo‘shiladi va yig‘indi talabaning yakuniy nazorat bo‘yicha o‘zlashtirish bali hisoblanadi.

Yakuniy nazoratni “Test topshiriqlari” asosida o’tkazish
M E Z O N I

Talabalar “Iqtisodiy tahlil va audit” fanidan yakuniy nazoratni test topshiriqlari yoki “Yozma ish” usulida topshiradilar va ularni o‘zlashtirish ko‘rsatkichi 0 dan 30 ballgacha baholanadi.

Agar yakuniy nazorat “Test topshiriqlari” asosida amalga oshirilsa, sinov ko‘p variantli usulda kompyuter sinflarida o‘tkaziladi. Har bir variantda 30 tadan test topshirig‘i bo‘lib, talabaga savollarning javobini belgilash uchun 30 daqiqa vaqt beriladi. Har bir test topshirig‘iga talaba tomonidan berilgan javoblar 1 ball bilan baholanadi.

Berilgan test topshiriqlarining 26-30 tasiga to‘g‘ri javob belgilagan talaba 26-30 ball oralig‘ida baholanadi.

Berilgan test topshiriqlarining 22-25 tasiga to‘g‘ri javob belgilagan talaba 22-25 ball oralig‘ida baholanadi.

Berilgan test topshiriqlarining 17-21 tasiga to‘g‘ri javob belgilagan talaba 17-21 ball oralig‘ida baholanadi.

Berilgan test topshiriqlarining 16 va undan kamiga to‘g‘ri javob belgilagan talaba 0-16 ball oralig‘ida baholanadi.

4.4. Talabalarning fanni o’zlashtirish ko’rsatkichlarini aniqlash mezonlari

Talabalarning fan bo’yicha bilim saviyasi, ko’nikma va malakalarini nazorat qilish 0-100 ballik reyting tizimi asosida quyidagi mezonlarga muvofiq amalga oshiriladi:

Talabaning fanni o’zlashtirishini nazorat qilish mezonlari	Ballar
Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtira olish Firma va kompaniyalar faoliyatini iqtisodiy tahlil qilish va audit o’tkazishda ijodiy fikrlay olish Mamlakatimizdagi firma va kompaniyalar faoliyatini tahlil etishda xorijiy kompaniyalar faoliyati bilan solishtirib tahlil qilish Tahlil etilayotgan jarayonlar va audit o’tkazish bosqichlari haqida mustaqil mushohada yuritish Tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish O‘rganilayotgan jarayonga ta’sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to‘la baho berish Firma va kompaniyalar faoliyatini tahlil etishda iqtisodiy tahlilning barcha usullarini birdek qo‘llay olish Audit o’tkazilayotgan jarayonga to‘g‘ri va xolisona baho berish Tahlil etilgan iqtisodiy hodisa va jarayon to‘g‘risida tasavvurga ega bo‘lish O‘rganilayotgan jarayonlarni analitik jadvallar orqali tahlil etish va tegishli xulosalar berish Firma va kompaniyalar faoliyatini audit qilish va natijalariga xulosa berish	86-100
Tahlil etilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish Tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish Auditorlik kasbiga malakaviy va axloqiy talablar to’g’risida ma’lumotga ega bo’lish O‘rganilayotgan jarayonga ta’sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to‘la baho berish Firma va kompaniyalar faoliyatini tahlil etishda iqtisodiy tahlilning barcha usullarini birdek qo‘llay olish Auditning umumiy rejasini tayyorlash va tuzish bo’yicha axborotga ega bo’lish Tahlil etilgan jarayonga to‘g‘ri va xolisona baho berish Tahlil etilgan iqtisodiy hodisa va jarayon to‘g‘risida tasavvurga ega bo‘lish O‘rganilayotgan jarayonlarni analitik jadvallar orqali tahlil etish va tegishli xulosalar berish Auditorlik amallari va auditorlik dalillarni to’plash to’g’risida ma’lumotga	71-85

ega bo’lish	
Tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish O‘rganilayotgan jarayonga ta’sir etuvchi omillarni aniqlash va ularga to‘la baho berish Auditorlik faoliyati metodlari bo’yicha tasavvurga ega bo’lish Tahlil etilgan jarayonga to‘g‘ri va xolisona baho berish Tahlil etilgan iqtisodiy hodisa va jarayon to‘g‘risida tasavvurga ega bo‘lish Auditning milliy va xalqaro standartlari klassifikasiyasi to’g’risida ma’lumotga ega bo’lish O‘rganilayotgan jarayonlarni analitik jadvallar orqali tahlil etish va tegishli xulosalar berish	55-70
Iqtisodiy tahlilning nazariy va uslubiy asoslarini bilmaslik Iqtisodiy hodisa va jarayonlarni tahlil etish bo‘yicha tasavvurga ega emaslik Audit fanining mohiyatini ochib berolmaslik Tahlil jarayonlariga iqtisodiy tahlilda qo‘llaniladigan usullarni qo‘llay olmaslik Auditorlik faoliyatining rivojlanish bosqichlari to’g’risida ma’lumotga ega bo’lmaslik	0-54

“Iqtisodiy tahlil va audit” fanidan joriy nazoratda talabaning bilimini reyting tizimi asosida baholash

№	Ko‘rsatkichlar	Joriy nazoratdagi maksimal ball	Semestr bo’yicha jamiga nisbatan, %	1 juftlik dars uchun maksimal ball
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1.	Darsga qatnashganlik darajasi	**3,5**	**10**	**0,2**
2.	Adabiyotlardan konspekti, amaliy mashg‘ulot bo’yicha berilgan vazifalarni bajarganligi	**7**	**20**	**0,35**
3.	Amaliy mashg‘ulot darslariga tayyorgarligi, so‘zga chiqishi, tahliliy jadvallarni bajara bilishi, ularga xulosalar berish saviyasi, audit masalalariga izoh bera olishi	**17,5**	**50**	**0,9**
4.	Mustaqil ta’lim bo’yicha bajargan ishlari, qilgan taqdimoti hamda iqtisodiy tahlil va audit bo‘yicha berilgan qo‘shimcha topshiriqlarni bajarishi. Mavzular bo‘yicha multimedialar tayyorlashi, slaydlar, ko‘rgazmali qurollar va chizmalar tayyorlashdagi	**7**	**20**	**0,35**

	faoliyati, “Iqtisodiy tahlil va audit” fani bo‘yicha ma’lumotlar bazasini yaratishda qatnashganligi			
	Jami	**35**	**100**	**1,8**

“Iqtisodiy tahlil va audit” fanidan oraliq nazoratda talabaning bilimini reyting tizimi asosida baholash

№	**Ko‘rsatkichlar**	**Oraliq nazoratdagi maksimal ball**		
		1-ON	**2-ON**	**Jami**
1	**2**	**4**	**5**	**6**
1.	Darsga qatnashganlik darajasi	**2,0**	**2,0**	**4,0**
2.	O‘tilgan mavzular bo‘yicha konspekti va ma’ruzada o‘tilgan mavzularni o‘zlashtirganlik darajasi	**5,0**	**5,0**	**10,0**
3.	Mustaqil ta’lim soatlarida bajargan ishlari, qilgan taqdimoti hamda iqtisodiy tahlil va audit bo‘yicha berilgan qo‘shimcha topshiriqlarni bajarishi	**4,0**	**4,0**	**8,0**
4.	Mavzular bo‘yicha multimedialar tayyorlashi, slaydlar, ko‘rgazmali qurollar va chizmalar tayyorlashdagi faoliyati, “Iqtisodiy tahlil va audit” fani bo‘yicha ma’lumotlar bazasini yaratishda qatnashganligi	**2,0**	**3,0**	**5,0**
5.	Ma’ruza darslarida faolligi, fan bo‘yicha ish o‘yinlarini tashkil qilishdagi faolligi	**4,0**	**4,0**	**8,0**
	Jami	**17**	**18**	**35**

Foydalaniladigan o‘quv adabiyotlari ro‘yxati

Asosiy adabiyotlar:

1. Karimov I.A. “Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi, uni O‘zbekiston sharoitida bartaraf etish yo‘llari va choralari”. T.:“O‘zbekiston”,2009 y,56 b.
2. Karimov I.A. “Mamlakatimizni modernizatsiya qilish va yangilashni izchil davom ettirish – davr talabi”. "Xalq so‘zi" gazetasi, 13 fevral, 2009 yil.
3. Karimov I.A. Asosiy vazifamiz-vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirishdir.-Toshkent:”O‘zbekiston”, 2010.-80-b.
4. O’zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning O’zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasi va Senatining 2010 yil 12 noyabrdagi qo’shma majlisidagi “Mamlakatimizda demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish konsepsiyasi” mavzusidagi ma’ruzasini o’rganish bo’yicha o’quv-uslubiy majmua. T.:

"Iqtisodiyot" 2010.
5. Karimov I.A. Barcha reja va dasturlarimiz Vatanimiz taraqqiyotini yuksaltirish va xalqimiz farovonligini oshirishga xizmat qiladi.- Toshkent: "O'zbekiston", 2011.-45-b.
6. Karimov I.A. "2012-yil Vatanimiz taraqqiyotini yangi bosqichga ko'taradigan yil bo'ladi ". "Xalq so'zi" gazetasi, 20 yanvar 2012 yil.
7. Audit, Darslik. 1-jild. M.M.Tulajodjaeva, SH.I.Ilxomov, K.B.Axmadjonov va boshqalar.O'z.R. Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti.-Toshkent: NORMA/ 2008/-320 b.
8. Audit, Darslik. 2-jild. M.M.Tulajodjaeva, Sh.I.Ilxomov, K.B.Axmadjonov va boshqalar.O'z.R. Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti.-Toshkent: NORMA/ 2008/-320 b.
9. Vahobov A.V., Ishonqulov N.F., Ibroximov A.T. "Moliyaviy va boshqaruv tahlili". Darslik. T.; Iqtisod-Moliya, 2013. -600 b.
10. Do'stmurodov R., Fayziev Sh.N. va boshqalar. «Audit» (lotin yozuvida) ma'ruza matni. 1-2-qismlar. O'quv qo'llanma. TMI. 2008
11. Jo'raev N., Xolbekov R., Abduvaxidov F., Ilhomov Sh. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit. Darslik. –T.:2007y.
12. Karimov A. va boshq. Audit. O'quv-uslubiy qo'llanma. -T.: Iqtisod-moliya. 2008. – 180 b.
13. Fayziev SH.N. «Audit finansovoy otchetnosti». Uchebnoe posobie. TMI. 2008 g.
14. Auditorlar uchun qo'llanma. – T.: O'zbekiston Buxgalterlar va Auditorlar Milliy Assotsiatsiyasi. 2007. – 179 b.
15. Shog'iyosov T. Kompleks iqtisodiy tahlil. Darslik. –T.: "Fan va texnologiya" 2012. – 278 b.
16. Shagiyasov T., Sagdillaeva Z., Fayziev B. Finansoviy i upravlencheskiy analiz. /Uchebnik –T.: Iqtisod-Moliya, 2008. – 352 st.

Qo'shimcha adabiyotlar:

17. Vahobov A.V., Abdullaev Yo.A. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning "Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi, uni O'zbekiston sharoitida bartaraf etish yo'llari va choralari" nomli asarini o'rganish bo'yicha o'quv-uslubiy qo'llanma. T.: "Iqtisod-moliya", 2009 y, 192 b.
18. Karimov A.A. «Korporativ boshqaruv tizimida buxgalteriya hisobi va audit». Monografiya. Toshkent, «IQTISOD-MOLIYA», 2008
19. Chuev I.N., Chueva I.N. Kompleksniy ekonomicheskiy analiz finansovo xozyaystvennoy deyatelnosti –M.: Dashkov i Ko, 2010-384 s.
20. Barilenko V.I., Plotnikova L.K, Kuznesov S.I., Skachkova R.V, Plotnikova V. Analiz xozyaystvennoy deyatelnosti.–M.: Izdatelstvo "Omega – L", 2009. – 414s.: tabl.
21. Basovskiy L.E., Basovskaya E.N. i dr. Kompleksniy ekonomicheskiy analiz xozyaystvennoy deyatelnosti. Uchebnoe posobie. – M.: INFRA-M, 2009.– 366 s.
22. Yarochkin V.I. Audit bezopasnosti firmi: Teoriya i praktika. Uchebnoe posobie dlya studentov. – M.: Paradigma. 2005. – 352 s.

23. Karimov A., Islomov F., Avloqulov A. Xalqaro audit tizimi.-T.: Iqtisod-moliya. 2007. – 156 b.
24. Kamordjanova N.A., Kargashova I.V. Buxgalterskiy finansoviy uchet. 4-ye izd., dop. - SPb.: Piter, 2009. - 288 s..
25. Krayneva Yu. E. Kratkiy kurs po Mejdunarodnim standartam audita: Ucheb. posob. - M.: «Okeykniga», 2009.- 119 s..
26. Konstantinova E.P. Mejdunarodnie standarti finansovoy otchetnosti: Ucheb. posob. - M.: «Dashkov i K », 2008. - 288 s.
27. Berdnikova T.B. Analiz i diagnostika finansovo-xozyaystvennoy deyatelnosti predpriyatiya. Uchebnoe posobie. –M.: INFRA –M 2010-215 s.
28. Vaxrushina M.A. Upravlenchiskiy analiz./ Uchebno-prakticheskiy kurs – M.: "Omega-L", 2006. – 250 s.
29. Kaplyuk T.S. Finansoviy analiz./ Uchebnoe posobie – M.: "Ekzamen", 2006. – 270 s.
30. Markin YU.P. Ekonomicheskiy analiz-M.: OMEGA-L, 2009g.
31. Pardaev M.Q., Shoalimov A.X. Boshqaruv tahlili. /O'quv qo'llanma -T.: Iqtisod va huquq dunyosi, 2005. – 320 b.
32. Sokolova N.A., Kaverina O.D. Upravlencheskiy analiz./Uchebnik –M.: "Buxgalterskiy uchet", 2008. – 345 s.
33. Chernisheva Yu.G. Cherneshev E.A. Analiz finansovo-xozyaystvenno deyatelnosti - Rostov. Mart., Feniks, 2010 -264s.
34. Zaxarin V.R. Uchet osnovnix sredstv i nematerialnix aktivov: spravochnik buxgaltera: prakt. rukovodstvo.-M.: Eksmo, 2008.-320 s.
35. Internet saytlari:
    - www.mf.uz
    - www.nalog.uz
    - www.stat.uz
    - www.norma.uz
    - www.edu.uz
    - www.tsue.uz
    - www.reportcom.uz
    - www.ziyonet.uz
    - www. gaap.ru
    - www. buhgalt.ru
    - www.audit-it.ru
    - www.books/bankir.ru
    - www.finanaliz.kiev.ua
    - www.preiskurant.ru
    - www.finstat.ru